

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

29 päivänä kesäkuuta 2016*

Ennakkoratkaisupyyntö — Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehty yleissopimus — 54 artikla ja 55 artiklan 1 kappaleen a kohta — Euroopan unionin perusoikeuskirja — 50 artikla — Ne bis in idem -periaate — Syytettyä henkilöä koskevan syytteen tutkittavaksi ottaminen jäsenvaltiossa sen jälkeen, kun syyttäviviranomainen toisessa jäsenvaltiossa on päättänyt häntä vastaan aloitetun rikosoikeudellisen menettelyn ilman perusteellista esitutkintaa — Asiaa ei ole arvioitu aineellisesti

Asiassa C-486/14,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (Hampurin osavaltion ylioikeus, Saksa) on esittänyt 23.10.2014 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 10.11.2014, saadakseen ennakkoratkaisun rikosasiassa, jossa vastaajana on

Piotr Kossowski,

Generalstaatsanwaltschaft Hamburgin

osallistuessa asian käsittelyyn,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto)

toimien kokoonpanossa: presidentti K. Lenaerts, jaostojen puheenjohtajat R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, L. Bay Larsen, J. L. da Cruz Vilaça ja F. Biltgen sekä tuomarit E. Juhász, A. Borg Barthet, J. Malenovský, E. Levits, J.-C. Bonichot, A. Prechal (esittelevä tuomari), C. Vajda, S. Rodin ja K. Jürimäe,

julkisasiamies: Y. Bot,

kirjaaja: hallintovirkamies M. Aleksejev,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 29.9.2015 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Piotr Kossowski, edustajanaan I. Vogel, Rechtsanwältin,
- Generalstaatsanwaltschaft Hamburg, asiamiehinnään L. von Selle ja C. Rinio,
- Saksan hallitus, asiamiehinnään T. Henze ja J. Kemper,
- Ranskan hallitus, asiamiehinnään F.-X. Bréchet, D. Colas ja C. David,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

- Alankomaiden hallitus, asiamiehinään M. Bulterman ja M. de Ree,
 - Puolan hallitus, asiamiehinään B. Majczyna, J. Sawicka ja M. Szwarc,
 - Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään L. Christie, avustajanaan J. Holmes, barrister,
 - Sveitsin hallitus, asiamiehenään R. Balzaretti,
 - Euroopan komissio, asiamiehinään W. Bogensberger ja R. Troosters,
- kuultuaan julkisasiamiehen 15.12.2015 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla 14. kesäkuuta 1985 Benelux-taloussiiton valtioiden, Saksan liittotasavallan ja Ranskan tasavallan hallitusten välillä tehdyn Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen, joka allekirjoitettiin Schengenissä (Luxemburg) 19.6.1990 ja joka tuli voimaan 26.3.1995 (EYVL 2000, L 239, s. 19; jäljempänä Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehty yleissopimus), 54 ja 55 artiklan sekä Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 50 artiklan ja 52 artiklan 1 kohdan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty Saksassa rikosoikeudellisessa menettelyssä, jossa vastaajana on Piotr Kossowski (jäljempänä syytetty), jota syytetään tämän jäsenvaltion alueella 2.10.2005 tehdystä törkeäksi ryöstöntapaiseksi kiristykseksi luokitellusta rikoksesta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Perusoikeuskirja

- 3 Perusoikeuskirjan 50 artiklan otsikko on ”Kielto syyttää ja rangaista oikeudenkäynnissä kahdesti samasta rikoksesta”, ja sen sanamuoto on seuraava:

”Ketään ei saa panna syytteeseen tai rangaista rikoksesta, josta hänet on jo unionissa lopullisesti vapautettu tai tuomittu syylliseksi lain mukaisesti.”

Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehty yleissopimus

- 4 Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehty yleissopimus tehtiin tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla Benelux-taloussiiton valtioiden, Saksan liittotasavallan ja Ranskan tasavallan hallitusten välillä tehdyn sopimuksen, joka allekirjoitettiin Schengenissä 14.6.1985 (EYVL 2000, L 239, s. 13), soveltamisen varmistamiseksi.

- 5 Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 ja 55 artikla sisältyvät yleissopimuksen III osaston 3 lukuun, jonka otsikko on ”Ne bis in idem -periaatteen soveltamisesta”. Kyseisen yleissopimuksen 54 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Henkilöä, jota koskevassa asiassa sopimuspuoli on antanut lainvoimaisen tuomion, ei voida syyttää samasta teosta toisen sopimuspuolen toimesta edellyttäen, että tämä henkilö on tuomion saatuaan suorittanut rangaistuksensa tai parhaillaan suorittaa sitä taikka että sitä ei voida tuomion antaneen sopimuspuolen lain mukaan enää suorittaa.”

- 6 Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 55 artiklassa määrätään seuraavaa:

”1. Sopimuspuoli voi tämän yleissopimuksen ratifioidessaan tai hyväksyessään selittää, että 54 artikla ei sido sitä yhdessä tai useammassa seuraavista tapauksista:

- a) kun toisen maan antaman tuomion pohjana oleva teko on tapahtunut kokonaan tai osittain sen alueella; viimeksi mainitussa tapauksessa tätä poikkeusta ei kuitenkaan sovelleta, jos teko on tapahtunut kokonaan tai osittain sen sopimuspuolen alueella, jossa tuomio on annettu;

--

4. Poikkeuksia, joista on tehty 1 kappaleen mukainen selitys, ei sovelleta, kun kyseinen sopimuspuoli on samojen tekojen kyseessä ollessa pyytänyt toista sopimuspuolta suorittamaan tutkinnan tai suostunut kyseisen henkilön luovutukseen.”

- 7 Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen ratifioinnin yhteydessä Saksan liittotasavalta teki sen 55 artiklan 1 kappaleen mukaisesti seuraavan Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklaa koskevan varauksen (BGBl. 1994 II, s. 631):

”Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artikla ei sido Saksan liittotasavaltaa

- a) kun toisen maan antaman tuomion pohjana oleva teko on tapahtunut kokonaan tai osittain sen alueella; --”

Schengenin säännösten sisällyttämisestä osaksi unionia tehty pöytäkirja

- 8 Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehty yleissopimus on sisällytetty unionin oikeuteen Schengenin säännösten sisällyttämisestä osaksi Euroopan unionia tehdyllä pöytäkirjalla (N:o 2), joka on liitetty EU-sopimukseen, sellaisena kuin se oli ennen Lissabonin sopimusta, ja EY:n perustamissopimukseen Amsterdamin sopimuksella (EYVL 1997, C 340, s. 93); pöytäkirjan mukaan kyseinen yleissopimus kuuluu ”Schengenin säännöstöön”, sellaisena kuin se määritellään kyseisen pöytäkirjan liitteessä. Pöytäkirjassa annettiin 13 jäsenvaltiolle lupa toteuttaa tiiviimpää yhteistyötä keskenään Schengenin säännösten soveltamisalalla.

Osaksi Euroopan unionia sisällytetystä Schengenin säännöstöstä tehty pöytäkirja (N:o 19)

- 9 Osaksi Euroopan unionia sisällytetystä Schengenin säännöstöstä tehdyllä pöytäkirjalla (N:o 19) (EUVL 2010, C 83, s. 290), joka on Lissabonin sopimuksen liitteenä, annettiin 25 jäsenvaltiolle lupa toteuttaa unionin toimielinten ja oikeuden puitteissa tiiviimpää yhteistyötä keskenään Schengenin säännöstön soveltamisalalla. Niinpä tämän pöytäkirjan 2 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Schengenin säännöstöä sovelletaan 1 artiklassa lueteltuihin jäsenvaltioihin, tämän kuitenkaan rajoittamatta 16 päivänä huhtikuuta 2003 tehdyn liittymisasiakirjan 3 artiklan ja 25 päivänä huhtikuuta 2005 tehdyn liittymisasiakirjan 4 artiklan soveltamista. Neuvosto toimii Schengenin sopimuksilla perustetun toimeenpanevan komitean sijasta.”

Puolan oikeus

- 10 Rikosprosessilain (kodeks postępowania karnego) 327 §:n 2 momentissa säädetään seuraavaa:

”Lainvoimaisesti keskeytetty esitutkimamenettely voidaan aloittaa uudelleen esitutkinnan kohteena rikoksesta epäiltynä olleen henkilön osalta syyttäviviranomaisen päätöksellä ainoastaan silloin, kun ilmenee oleellisia tosiseikkoja tai todisteita, jotka eivät olleet tiedossa edellisen menettelyn kuluessa. – –”

- 11 Rikosprosessilain 328 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Syyttäviviranomainen voi peruuttaa lainvoimaisen päätöksen esitutkinnan keskeyttämisestä esitutkinnassa rikoksesta epäiltynä olleen henkilön osalta, jos hän toteaa, että tutkinnan keskeyttäminen ei ollut perusteltua – –

2. Kun esitutkimamenettelyn keskeyttämisen lainvoimaiseksi tulosta on kulunut kuusi kuukautta, syyttäviviranomainen voi peruuttaa päätöksen tai sen perustelut tai muuttaa niitä vain epäillyn eduksi.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 12 Ennakkoratkaisupyynnöstä käy ilmi, että Staatsanwaltschaft Hamburg (Hampurin syyttäviviranomainen, Saksa) katsoo, että syytetty on 2.10.2005 Hampurissa (Saksa) syyllistynyt tekoon, joka Saksan rikoslain mukaan on törkeä ryöstöntapainen kiristys. Syytetty oli paennut pääasian asianomistajan autolla. Häntä koskeva esitutkinta aloitettiin Hampurissa.
- 13 Puolan viranomaiset pysäyttivät 20.10.2005 liikennevalvonnan yhteydessä syytetyn kuljettaman ajoneuvon Kołobrzegissa (Puola) ja ottivat hänet kiinni hänelle Puolassa eräässä toisessa asiassa määrätyn vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoa varten. Suoritettuaan syytetyn kuljettamaa autoa koskevia tutkimuksia Prokuratura rejonowa w Kołobrzegu (Kołobrzegin piirikunnan syyttäviviranomainen, Puola) aloitti häntä koskevan esitutkinnan epäilystä törkeästä ryöstöntapaisesta kiristyksestä Puolan rikoslain 282 §:n nojalla hänen 2.10.2005 Hampurissa tekemiensä tekojen johdosta.
- 14 Prokuratura okręgowa w Koszalinie (Koszalinin paikallinen syyttäviviranomainen, Puola) pyysi keskinäisen oikeusavun puitteissa Hampurin syyttäviviranomaiselta jäljennöksen esitutkinta-aineistosta. Jäljennökset toimitettiin elokuussa 2006.
- 15 Kołobrzegin piirikunnan syyttäviviranomainen lähetti joulukuussa 2006 Hampurin syyttäviviranomaiselle 22.12.2006 tekemänsä päätöksen syytettyä koskevan rikosoikeudellisen menettelyn keskeyttämisestä, koska riittävää syytä epäillä rikosta ei ollut.

- 16 On selvää, että päätöksen perusteluna oli, että syytetty oli kieltäytynyt lausumasta asiassa ja että koska pääasian asianomistaja ja kuulopuheiden perusteella lausunnon antava todistaja asuivat Saksassa, heitä ei ollut kuultu esitutkinnassa, joten asianomistajan kertomuksen – joka oli osittain epätarkka ja ristiriitainen – todenperäisyyttä ei ollut voitu tarkistaa.
- 17 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin lisää, että kyseiseen syytemenettelyn päättävään päätökseen liitetyn muutoksenhakuohjeen mukaan osapuolilla on oikeus hakea päätökseen muutosta seitsemän päivän kuluessa sen tiedoksiannosta. Pääasian asianomistaja ei ilmeisesti ole hakenut muutosta.
- 18 Hampurin syyttäjäviranomainen antoi 24.7.2009 syytettyä koskevan eurooppalaisen pidätysmääräyksen sen jälkeen, kun se oli 9.1.2006 saanut Amtsgericht Hamburgilta (Hampurin paikallistuomioistuin, Saksa) syytettyä koskevan kansallisen pidätysmääräyksen. Puolan tasavallalta pyydettiin 4.9.2009 kirjallisesti vastaajan luovuttamista Saksan liittotasavaltaan. Sąd okręgowy w Koszalinie (Koszalinin alueellinen tuomioistuin, Puola) kieltäytyi 17.9.2009 tekemällään päätöksellä eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta, koska se katsoi, että Kołobrzegin piirikunnan syyttäjäviranomaisen päätös syytemenettelyn päättämisestä oli rikosprosessilain mukaan lainvoimainen.
- 19 Saksassa edelleen etsintäkuulutettuna ollut syytetty otettiin 7.2.2014 kiinni Berliinissä (Saksa). Hampurin syyttäjäviranomainen nosti häntä vastaan syytteen 17.3.2014. Landgericht Hamburg (Hampurin osavaltion alioikeus, Saksa) kieltäytyi aloittamasta pääkäsittelyä sillä perusteella, että syyteoikeus oli rauennut Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklassa tarkoitettulla tavalla Kołobrzegin piirikunnan syyttäjän päätöksellä syytemenettelyn päättämisestä. Se kumosi 4.4.2014 syytettyä koskevan pidätysmääräyksen, ja hänet vapautettiin tutkintavankeudesta.
- 20 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin, jossa Hampurin syyttäjänvirasto haki muutosta tähän päätökseen, lähtee siitä, että kyse on tältä osin sovellettavan Saksan lainsäädännön mukaisesta syytettyyn kohdistuvasta riittävästä rikosepäilystä, jonka perusteella Landgericht Hamburg voi aloittaa pääkäsittelyn ja ottaa syytteen siinä tutkittavaksi, jollei Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklassa ja perusoikeuskirjan 50 artiklassa tarkoitettu ne bis in idem -periaate ole sille esteenä.
- 21 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii tältä osin, onko Saksan liittotasavallan Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 55 artiklan 1 kappaleen a kohdan nojalla tekemä varauma edelleen pätevä. Jos näin on, käsiteltävässä asiassa ei voida soveltaa ne bis in idem -periaatetta, koska rikos, josta syytettyä epäillään, tehtiin Saksan alueella, eivätkä Saksan lainvalvontaviranomaiset ole pyytäneet Puolan viranomaisia suorittamaan tutkintaa Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 55 artiklan 4 kappaleessa tarkoitettu tavoin.
- 22 Siinä tapauksessa, että kyseinen varauma ei ole pätevä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, että kun sekä Saksassa että Puolassa tutkituissa teoissa on kyse samoista teoista, voidaanko katsoa, että syytetty on Kołobrzegin piirikunnan syyttäjäviranomaisen tekemällä päätöksellä saanut ”lainvoimaisen tuomion” Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklassa tarkoitettu tavoin tai ”lopullisesti vapautettu” perusoikeuskirjan 50 artiklassa tarkoitettu tavoin. Se katsoo, että pääasia eroaa 5.6.2014 annettuun tuomioon M (C-398/12, EU:C:2014:1057) johtaneesta asiasta sen vuoksi, että 22.12.2006 tehtyä päätöstä, jolla syytemenettely päätettiin, ei edeltänyt perusteellinen esitutkinta. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on lisäksi epävarma siitä, edellyttääkö tällaisen päätöksen lopullisuus tiettyjen velvollisuuksien täyttämistä, joilla lainvastaisesta menettelystä määrätään seuraamuksia.

23 Näissä olosuhteissa Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (Hampurin osavaltion ylioikeus, Saksa) päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

- ”1) Ovatko sopimuspuolten Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen ratifiointin yhteydessä mainitun Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 55 artiklan 1 kappaleen a kohdan mukaan esittämät varaukset – erityisesti [Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklaa koskeva varaus] päteviä sen jälkeen, kun Schengenin säännöstö sisällytettiin unionin oikeuteen [Schengenin säännöstön sisällyttämisestä osaksi Euroopan unionia tehdyllä pöytäkirjalla N:o 2], joka pysytettiin voimassa [osaksi Euroopan unionia sisällytetystä Schengenin säännöstöstä tehdyllä pöytäkirjalla N:o 19]? Ovatko nämä poikkeukset perusoikeuskirjan 50 artiklan oikeasuhteisia rajoituksia perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu tavoin?
- 2) Jos näin ei ole: onko Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklaan ja perusoikeuskirjan 50 artiklaan sisältyvää *ne bis in idem* -periaatetta tulkittava siten, että se on esteenä sellaisen vastaajan syytteenpanolle jäsenvaltiossa – tässä tapauksessa Saksassa –, jota koskeva rikosoikeudellinen menettely toisessa jäsenvaltiossa – tässä tapauksessa Puolassa – on päätetty syyttäjän toimesta – ilman että on pantu täytäntöön seuraamuksina asetettuja velvoitteita tai tehty perusteellista esitutkintaa – tosiseikkojen perusteella, koska ei ollut riittäviä syitä epäillä häntä rikoksesta, ja menettely voidaan aloittaa uudelleen vain, jos tietoon tulee olennaisia, aiemmin tuntemattomia seikkoja; konkreettisesti tässä asiassa ei kuitenkaan ole kyse tällaisista uusista seikoista?”

Unionin tuomioistuimen toimivalta

- 24 Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevasta päätöksestä ilmenee, että ennakkoratkaisupyynnön perustuu SEUT 267 artiklaan, vaikka esitetyt kysymykset koskevat Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehtyä yleissopimusta, joka kuuluu EU-sopimuksen, sellaisena kuin sitä oli sovellettava ennen Lissabonin sopimuksen voimaantuloa, VI osaston piiriin.
- 25 Tältä osin on selvää, että SEUT 267 artiklan mukaista järjestelmää voidaan soveltaa unionin tuomioistuimen toimivaltaan antaa ennakkoratkaisuja EU 35 artiklan, jota puolestaan oli sovellettava 1.12.2014 asti, nojalla, jollei tämän viimeksi mainitun määräyksen mukaisista edellytyksistä muuta johdu (tuomio 27.5.2014, Spasic, C-129/14 PPU, EU:C:2014:586, 43 kohta).
- 26 Saksan liittotasavalta on antanut EU 35 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun julistuksen, jolla se on hyväksynyt unionin tuomioistuimen toimivallan antaa ennakkoratkaisuja mainitun artiklan 3 kohdan b alakohdan mukaisesti, kuten Amsterdamin sopimuksen voimaantulopäivästä annetusta ilmoituksesta, joka julkaistiin Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä 1.5.1999 (EYVL 1999 L 114, s. 56), ilmenee.
- 27 Tässä tilanteessa se, että ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevassa päätöksessä ei mainita EU 35 artiklaa vaan siinä viitataan SEUT 267 artiklaan, ei voi yksin merkitä sitä, että unionin tuomioistuimelta puuttuu toimivalta vastata Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburgin esittämiin kysymyksiin (ks. vastaavasti tuomio 27.5.2014, Spasic, C-129/14 PPU, EU:C:2014:586, 45 kohta).
- 28 Edellä esitetyn perusteella unionin tuomioistuin on toimivaltainen vastaamaan esitettyihin kysymyksiin.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

- 29 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy kysymyksillään ensiksikin, onko Saksan liittotasavallan Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 55 artiklan 1 kappaleen a kohdan nojalla antama julistus edelleen pätevä, ja toiseksi, jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi,

onko pääasiassa kyseessä olevan kaltaisissa olosuhteissa syytetylle annettu lainvoimainen tuomio Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklassa ja perusoikeuskirjan 50 artiklassa tarkoitetuin tavoin.

- 30 Kun otetaan huomioon, että kysymys Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 55 artiklan 1 kappaleen a kohtaan sisältyvän *ne bis in idem* -säännöstä tehtävän poikkeuksen mahdollisesta soveltamisesta tulee esiin vain, jos pääasiassa kyseessä olevan kaltaisissa olosuhteissa henkilöä ”koskevassa asiassa – on [annettu lainvoimainen tuomio]”, on syytä vastata ensiksi toiseen kysymykseen.

Toinen kysymys

- 31 On palautettava mieleen, että unionin tuomioistuin on jo 5.6.2014 antamansa tuomion M (C-398/12, EU:C:2014:1057) 35 kohdassa todennut, että koska kielto syyttää ja rangaista oikeudenkäynnissä kahdesti samasta rikoksesta sisältyy sekä Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklaan että perusoikeuskirjan 50 artiklaan, Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklaa on tulkittava viimeksi mainitun artiklan valossa.
- 32 Näin ollen on katsottava, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy toisella kysymyksellään lähinnä, onko Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklassa ilmaistua *ne bis in idem* -periaatetta, kun se luetaan perusoikeuskirjan 50 artiklan valossa, tulkittava siten, että virallisen syyttäjän päätöstä, jolla päätetään syyttemenettely ja keskeytetään henkilöä koskeva esitutkinta lainvoimaisesti sillä varauksella, että se voidaan aloittaa uudelleen tai päätös voidaan peruuttaa, ilman, että olisi määrätty seuraamuksia, voidaan pitää näissä artikloissa tarkoitettuna lainvoimaisena ratkaisuna, kun kyseinen menettely on keskeytetty ilman perusteellisen esitutkinnan suorittamista.
- 33 Kuten Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklan sanamuodosta ilmenee, henkilöä, jota koskevassa asiassa toinen sopimusvaltio on jo antanut ”lainvoimaisen tuomion”, ei voida syyttää samasta teosta toisessa sopimusvaltiossa.
- 34 Jotta henkilöä koskevassa asiassa voitaisiin katsoa annetun kyseisessä artiklassa tarkoitettu ”lainvoimainen tuomio” niiden tekojen osalta, joihin hänen väitetään syyllistyneen, syyteoikeuden on ensiksikin täytynyt raueta lainvoimaisesti (ks. vastaavasti tuomio 5.6.2014, M, C-398/12, EU:C:2014:1057, 31 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 35 Tätä ensimmäistä edellytystä on arvioitava sen sopimusvaltion lainsäädännön perusteella, jossa kyseessä oleva päätös rikosoikeudellisessa menettelyssä on tehty. Sellaista ratkaisua nimittäin, joka ei esitutkinta- ja syyttemenettelyn henkilöä vastaan aloittaneen sopimusvaltion oikeuden mukaan johda kansallisesti syyteoikeuden lainvoimaiseen raukeamiseen, ei lähtökohtaisesti voida pitää menettelyllisenä esteenä sille, että toisessa sopimusvaltiossa mahdollisesti aloitetaan kyseistä henkilöä vastaan samasta teosta esitutkinta- ja syyttemenettely tai jatketaan tällaista menettelyä (ks. vastaavasti tuomio 22.12.2008, Turanský, C-491/07, EU:C:2008:768, 36 kohta ja tuomio 5.6.2014, M, C-398/12, EU:C:2014:1057, 32 ja 36 kohta).
- 36 Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevasta päätöksestä käy ilmi, että pääasiassa Kołobrzegin piirikunnan syyttäjäviranomaisen päätös syyttemenettelyn päättämisestä johtaa Puolan oikeuden mukaan syyteoikeuden lainvoimaiseen raukeamiseen.
- 37 Unionin tuomioistuimelle esitetystä asiakirja-aineistosta ilmenee lisäksi, ettei rikosprosessilain 327 §:n 2 momentissa säädetty mahdollisuus aloittaa esitutkinta uudelleen silloin, kun ilmenee oleellisia tosiseikkoja tai todisteita, jotka eivät olleet tiedossa edellisen menettelyn kuluessa, eikä virallisen

syyttäjän tämän lain 328 §:ään perustuva mahdollisuus peruuttaa esitutkimamenettelyn keskeyttämistä koskeva lainvoimainen päätös silloin, kun hän toteaa, että esitutkinna keskeyttäminen ei ollut perusteltua, Puolan oikeudessa saata kyseenalaiseksi syyteoikeuden raukeamisen lainvoimaisuutta.

- 38 Niillä seikoilla, että yhtäältä pääasiassa kyseessä olevan päätöksen teki Kolobrzegin piirikunnan syyttäväviranomainen virallisena syyttäjänä ja että toisaalta mitään seuraamusta ei pantu täytäntöön, ei ole ratkaisevaa merkitystä arvioitaessa, menetetäänkö syyteoikeus lopullisesti tällä päätöksellä.
- 39 Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklaa sovelletaan myös Kolobrzegin piirikunnan syyttäväviranomaisen kaltaisen viranomaisen, joka osallistuu rikosoikeuden alan oikeudenhoitoon kyseisessä kansallisessa oikeusjärjestyksessä, tekemiin päätöksiin, joilla syytemenettely päätetään lainvoimaisesti yhdessä jäsenvaltiossa, vaikka tällainen päätös tehdäänkin ilman tuomioistuimen osallistumista ja vaikka se ei olekaan muodoltaan tuomioistuinratkaisu (ks. vastaavasti tuomio 11.2.2003, Gözütok ja Brügge, C-187/01 ja C-385/01, EU:C:2003:87, 28 ja 38 kohta).
- 40 Siltä osin kuin kyse on seuraamuksen puuttumisesta on todettava, että Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklan mukainen edellytys siitä, että henkilö on suorittanut rangaistuksensa tai parhaillaan suorittaa sitä taikka että sitä ei voida tuomion antaneen sopimuspuolen lain mukaan enää suorittaa, koskee vain sitä tilannetta, että henkilö on saanut tuomion.
- 41 Rangaistusta koskevaa mainintaa ei näin ollen voida tulkita siten, että Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklan sovellettavuudelle asetettaisiin jokin lisäedellytys sen ohella, että on annettu tuomio.
- 42 Sen selvittämiseksi, onko pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa päätöksessä kyse Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklassa tarkoitetusta henkilöä koskevassa asiassa annetusta lainvoimaisesta tuomiosta, on toiseksi varmistuttava siitä, että kyseinen päätös on annettu asiasta tehdyn aineellisen arvioinnin perusteella (ks. vastaavasti tuomio 10.3.2005, Miraglia, C-469/03, EU:C:2005:156, 30 kohta ja tuomio 5.6.2014, M, C-398/12, E:C:2014:1057, 28 kohta).
- 43 Tätä varten on otettava huomioon sillä säännöstöllä tavoiteltu päämäärä, jonka osa Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artikla on, sekä sen asiayhteys (ks. vastaavasti tuomio 16.10.2014, Welmory, C-605/12, EU:C:2014:2298, 41 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 44 Tältä osin oikeuskäytännöstä käy ilmi, että tässä artiklassa määrätyn *ne bis in idem* -periaatteen tarkoituksena on yhtäältä estää vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueella se, että henkilöä, jota koskevassa asiassa on annettu lainvoimainen tuomio, voitaisiin syyttää samoista teoista useiden sopimusvaltioiden alueella, koska hän käyttää oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen, jolloin taataan oikeusvarmuus noudattamalla lainvoimaisiksi tulleita julkisten elinten ratkaisuja, kun jäsenvaltioiden rikoslainsäädäntöjä ei ole yhdenmukaistettu tai lähennetty (ks. vastaavasti tuomio 28.9.2006, Gasparini ym., C-467/04, EU:C:2006:610, 27 kohta; tuomio 22.12.2008, Turanský, C-491/07, EU:C:2008:768, 41 kohta sekä tuomio 27.5.2014, Spasic, C-129/14 PPU, EU:C:2014:586, 77 kohta).
- 45 On lisättävä toisaalta, että vaikka Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklan tavoitteena onkin taata henkilölle, joka on sopimusvaltiossa saanut tuomion ja suorittanut rangaistuksensa tai mahdollisesti saanut syytteestä vapauttavan lainvoimaisen tuomion, että hän voi liikkua Schengen-alueella joutumatta pelkäämään sitä, että hänet asetetaan syytteeseen samasta teosta toisessa sopimusvaltiossa, sen tavoitteena ei kuitenkaan ole suojata rikoksesta epäiltyä mahdollisuudelta joutua samasta teosta tutkinnan kohteeksi peräkkäin useassa sopimusvaltiossa (tuomio 22.12.2008, Turanský, C-491/07, EU:C:2008:768, 44 kohta).

- 46 Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklaa on tältä osin tulkittava SEU 3 artiklan 2 kohdan valossa, jonka mukaan unioni tarjoaa kansalaisilleen vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen, jolla ei ole sisärajoja ja jolla taataan henkilöiden vapaa liikkuvuus, toteuttaen samalla muun muassa rikollisuuden ehkäisyä ja torjuntaa koskevat aiheelliset toimenpiteet.
- 47 Sitä, onko jäsenvaltion rikosoikeudellisessa menettelyssä tehty ratkaisu Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklassa tarkoitettuun tavoin lainvoimainen, on näin ollen arvioitava paitsi sitä silmällä pitäen, että taataan henkilöiden vapaa liikkuvuus, myös sitä silmällä pitäen, että edistetään rikollisuuden ehkäisyä ja torjuntaa vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueella.
- 48 Edellä esitetyn perusteella asian aineelliseen arviointiin perustuvana päätöksenä ei voida pitää pääasiassa kyseessä olevan kaltaista syytemenettelyn päättämisestä tehtyä päätöstä, joka perustui siihen, että virallinen syyttäjä ei ajanut syytettä pelkästään siitä syystä, että syytetty oli kieltäytynyt lausumasta asiassa ja että asianomistaja ja eräs kuulopuheiden perusteella mahdollinen todistaja asuivat Saksassa, joten heitä ei ollut voitu kuulla esitutkinnassa ja asianomistajan kertomuksen todenperäisyyttä ei siis ollut voitu tarkistaa, eikä mitään perusteellisempaa tutkintaa ollut suoritettu todisteiden hankkimiseksi ja tutkimiseksi.
- 49 Jos Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklaa sovellettaisiin tällaiseen päätökseen, mahdollisuus määrätä käytännössä syytetylle rangaistus lainvastaisesta teosta kyseisissä jäsenvaltioissa vaikeutuisi tai jopa kokonaan estyisi. Ensinnäkin yhden jäsenvaltion oikeusviranomaiset ovat tehneet kyseisen päätöksen, jolla asian käsittely päätetään, arvioimatta perusteellisesti lainvastaista tekoa, josta syytettyä syytetään. Toisaalta rikosoikeudellisen menettelyn aloittaminen toisessa jäsenvaltiossa saman teon johdosta vaarantuisi. Tällainen lopputulos on ilmeisen selvästi ristiriidassa SEU 3 artiklan 2 kohdan päämäärän kanssa (ks. vastaavasti tuomio 10.3.2005, Miraglia, C-469/03, EU:C:2005:156, 33 ja 34 kohta).
- 50 Kuten oikeuskäytännössä on jo todettu, Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artikla edellyttää välttämättä sitä, että sopimusvaltioiden välillä vallitsee vastavuoroinen luottamus toistensa rikosoikeudelliseen järjestelmään ja että kukin sopimusvaltio hyväksyy muiden sopimusvaltioiden voimassa olevien rikosoikeuden sääntöjen soveltamisen, vaikka niiden kansallista oikeutta soveltamalla päädyttäisiinkin toisenlaiseen tulokseen (tuomio 11.12.2008, Bourquain, C-297/07, EU:C:2008:708, 37 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 51 Tämä vastavuoroinen luottamus edellyttää, että toisen sopimusvaltion asianomaiset toimivaltaiset viranomaiset hyväksyvät ensimmäisessä sopimusvaltiossa tehdyn lainvoimaisen ratkaisun sellaisena kuin se on toimitettu näille viranomaisille.
- 52 Vastavuoroinen luottamus voi kuitenkin vallita vain, jos toinen sopimusvaltio voi ensimmäisen sopimusvaltion toimittamien asiakirjojen perusteella varmistua siitä, että ensimmäisen valtion toimivaltaisten viranomaisten tekemä päätös on lainvoimainen päätös, joka perustuu asian aineelliseen arviointiin.
- 53 Kuten julkisasiamies totesi ratkaisuehdotuksensa 74–78 ja 84 kohdassa, pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen syytemenettelyn päättävän ja esitutkintamenettelyn keskeyttävän syyttäjän tekemän päätöksen ei voida katsoa perustuvan asian aineelliseen arviointiin, eikä sitä siis voida luonnehtia Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklassa tarkoitetuksi lainvoimaiseksi päätökseksi, kun itse päätöksen perusteluista käy ilmi, että ei ole suoritettu perusteellista esitutkintaa, jota ilman jäsenvaltioiden keskinäinen luottamus voi vaarantua. Tältä osin se, että asianomistajaa ja mahdollista todistajaa ei ole kuultu, on osoitus siitä, että pääasiassa ei ole suoritettu perusteellista esitutkintaa.

- 54 Edellä esitetyn perusteella toiseen kysymykseen on vastattava, että Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen 54 artiklassa ilmaistua *ne bis in idem* -periaatetta, kun se luetaan perusoikeuskirjan 50 artiklan valossa, on tulkittava siten, että virallisen syyttäjän päätöstä, jolla päätetään syytemenettely ja keskeytetään henkilöä koskeva esitutkinta lainvoimaisesti sillä varauksella, että se voidaan aloittaa uudelleen tai päätös voidaan peruuttaa, ilman, että olisi määrätty seuraamuksia, ei voida pitää näissä artikloissa tarkoitettuna lainvoimaisena ratkaisuna, kun päätöksen perusteluista käy ilmi, että kyseinen menettely on keskeytetty ilman perusteellisen esitutkinnan suorittamista, ja se, että asianomistajaa ja mahdollista todistajaa ei ole kuultu, on osoitus siitä, että tällaista tutkintaa ei ole suoritettu.

Ensimmäinen kysymys

- 55 Kun otetaan huomioon toiseen kysymykseen annettu vastaus, ensimmäiseen kysymykseen ei enää ole tarvetta vastata.

Oikeudenkäyntikulut

- 56 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla 14. kesäkuuta 1985 Benelux-talousliiton valtioiden, Saksan liittotasavallan ja Ranskan tasavallan hallitusten välillä tehdyn Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen, joka allekirjoitettiin Schengenissä (Luxemburg) 19.6.1990, 54 artiklassa ilmaistua *ne bis in idem* -periaatetta, kun se luetaan yhdessä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 50 artiklan kanssa, on tulkittava siten, että virallisen syyttäjän päätöstä, jolla päätetään syytemenettely ja keskeytetään henkilöä koskeva esitutkinta lainvoimaisesti sillä varauksella, että se voidaan aloittaa uudelleen tai päätös voidaan peruuttaa, ilman, että olisi määrätty seuraamuksia, ei voida pitää näissä artikloissa tarkoitettuna lainvoimaisena ratkaisuna, kun päätöksen perusteluista käy ilmi, että kyseinen menettely on keskeytetty ilman perusteellisen esitutkinnan suorittamista, ja se, että asianomistajaa ja mahdollista todistajaa ei ole kuultu, on osoitus siitä, että tällaista tutkintaa ei ole suoritettu.

Allekirjoitukset